

Iedere Vlaming ambassadeur – Publieksdiplomatie

Notulen debat 5 mei 2009

Dirk Rochtus – Docent Internationale Politiek en Duitse Geschiedenis aan Lessius

Even aansluiten bij wat An De Moor zei over de Bondsrepubliek Duitsland, nl. dat die staat al vroeg begon met publieksdiplomatie (imago herstellen). Wellicht denkt ze ook aan de oprichting van het Goethe-Instituut¹ dat tot doel had de Duitse taal en cultuur te bevorderen in het buitenland.

Maar belangwekkender nog vind ik het streven van de Bondsrepubliek om haar eigen burgers meer democratisch bewustzijn bij te brengen.

Ik denk aan:

- Bondscentrale voor Politieke Vorming (debatten; boeken, tijdschriften, audio-visueel materiaal tegen lage prijs of gratis)
- de parlementaire weekkrant *Das Parlament*: grote parlementaire debatten, maar ook analyse van binnen- en buitenlandse politiek.

Als we willen dat de Vlaming een ambassadeur is voor Vlaanderen, zou ook zijn politieke vorming mogen aangemoedigd worden. Ik kom hier nog op terug.

De recente actualiteit bracht ons terug bij de vraag: is werken aan het Vlaamse imago in het buitenland belangrijk of nodig?

Volgens De Gucht niet: zie kritiek op “Vlaams Huis” in New York (februari 2009).

“geldverspilling”, “ten koste van het grotere geheel, nl België” (cfr. VSA: Amerika promoten, de afzonderlijke states profiteren daarvan)

1

Antwoord:

- ✓ Vlaams buitenlands beleid in twijfel trekken is de Grondwet² in twijfel trekken (art. 167: “De Koning heeft de leiding van de buitenlandse betrekkingen, onverminderd de bevoegdheid van de gemeenschappen en gewesten om de internationale samenwerking te regelen...”): Vlaanderen heeft m.a.w. recht op een buitenlands beleid volgens de Grondwet.
- ✓ “geldverslindend” is een doodoener die datgene beoogt wat aan de Vlaamse deelstaat wordt verweten, nl dat niemand in het buitenland Vlaanderen kent.
- ✓ Waarom zou een deelstaat zich niet mogen profileren? En begunstigt de naambekendheid van een deelstaat niet ook het grotere geheel? Denk aan Beieren of Bavaria: promoot zich zelf, trekt toeristen of investeerders en fungeert zo ook als springplank voor de rest van Duitsland (kanttekening: Duitslandbeeld gekleurd door deelstaat)
- ✓ Als Vlaanderen zo onbekend, is België dan zoveel bekender? Bij “Flanders” denkt de gemiddelde Amerikaan aan een figuurtje uit de Simpsons. Maar welk beeld roept België dan op? België blijkt weinig bekend en heeft, daar waar het toch gekend is, een saai imago³. Zie ook kritisch artikel van Barones Doornaert.

Waarom zouden we willen verwachten dat het buitenland ons kent? In welke mate zijn de 50 states van de VS bekend? De Duitse deelstaten? Of de Indiase deelstaten?

Wat Vlaanderen zo uniek maakt, is dat het op een kruispunt van culturen ligt, in de Gouden Delta, en

¹ www.goethe.de

² Artikel 167 § 3: *De in artikel 121 bedoelde Gemeenschaps- en Gewestregeringen sluiten, ieder wat haar betreft, de verdragen die betrekking hebben op de aangelegenheden waarvoor hun Parlement bevoegd is*

³ Hij verwijst naar het artikel van Mia Doornaert van 25 april 2009 in *De Standaard*

de “hoofdstad van Europa” omsluit. De Globalisering komt hier om de hoek kijken en zij raakt het culturele, maatschappelijke en economische domein. Vlaanderen speelt een rol op al deze domeinen en zal dus ook internationale repercussies ervan ondervinden. Er zijn een aantal dossiers waarin Vlaanderen over de hekel gehaald is, dossiers die te maken hebben met die ligging op het “kruispunt van culturen”. Werken aan een goed imago is dus belangrijk.

Bewustzijn is voorhanden: er moet iets worden gedaan.

- Initiatiefadvies van de Strategische Adviesraad Internationaal Vlaanderen (sariv.be)⁴ van 1 december 2008
- Mededeling op de ministerraad van de Vlaamse Regering (3 april) betreft: Imago van Vlaanderen
- Het Departement Internationaal Vlaanderen werkt aan een strategie publieksdiplomatie: uitgangspunten
 - ✓ “de Vlaming meer internationale mentaliteit bijbrengen
 - ✓ elke Vlaming is ambassadeur voor VL
 - ✓ stakeholders moeten meer bij het buitenlands beleid van Vlaanderen betrokken worden en het mee uitdragen
 - ✓ onze netwerken in het buitenland worden verder gevaloriseerd

Ik wil op twee elementen dieper ingaan:

1. internationale mentaliteit
2. aanwezigheid van de internationale gemeenschap in Brussel.

1) internationale mentaliteit

Belangstelling voor internationale politiek is gering (zie berichtgeving in de pers: op voldoende wijze enkel in de zogenaamde kwaliteitskranten en dan nog).

Wat is de oorzaak hiervan? Misschien historisch te verklaren: België was neutraal tot einde WO I en hoefde dus geen partij te kiezen (reflectie en analyse van de politieke toestand in de buurlanden kon worden overgelaten aan ambtenaren op BZ). Maar in onderwijs en maatschappij waren we meer bezig met interne problemen en natievorming dan met wat het buitenland denkt.

→ Vlamingen meer inlichten over Europese en internationale politiek (Vleva...)

→ Vlamingen ook op de hoogte brengen dat er zoiets bestaat als Vlaams buitenlands beleid

Veelgeprezen meertaligheid behoort tot het verleden

Kennis van het pidgin-Engels. Wat met Frans en Duits? We willen dat onze burens ons kennen, laten we hen winnen met onze kennis van hun taal en cultuur.

“Grote culturen hebben geen belangstelling voor kleine”.

We kunnen niet bij voorbaat verwachten dat ze op ons staan te wachten.

Als we de aandacht van de groten willen, moeten we naar hen toe gaan.

Kennis van het Frans ontkracht het argument van hen die denken dat de Vlamingen iets tegen de Franse cultuur zouden hebben. Voor buitenlanders is het onbegrijpelijk waarom een staat moet worden gesplitst die ze als “interessant” ervaren vanwege het samenleven van Nederlands- en Franstaligen. Wil je meer Vlaamse autonomie, dan moet je een positief verhaal brengen (en niet de verkeerde indruk wekken dat je iets tegen de Franse taal en cultuur zou hebben).

Kennis van het Duits is, vanuit het gezichtspunt van de publieksdiplomatie, ook belangrijk omdat Duitsland nu eenmaal de belangrijkste handelspartner is, maar ook omdat er bij een bepaald segment van de Duitsers een gezonde nieuwsgierigheid leeft naar het zeilen en reilen van het federale België.

⁴ http://www.sariv.be/web/images/uploads/public/2556516040_22_advies_beeldvorming_web.pdf

- 2) Internationale gemeenschap in Brussel
 - Denktanks
 - Journalisten
 - Diplomaten
 - ambtenaren, bedienden, studenten

Denktanks zoals het European Policy Centre: waarom is er geen Vlaamse denktank die in het Engels activiteiten rond internationale politiek organiseert?

Er bestaat zoiets als Egmont en VIRA, maar vooral gericht op een Belgisch publiek of Nederlandstaligen.

Waarom is er geen Vlaamse Centrale voor Politieke Vorming? Waarom geen parlementaire krant die de debatten in het parlement weergeeft en analyseert? Gezien het rapport over de Vlaamse parlementsleden (DS 26 april) zou dat wel nuttig kunnen zijn.

M.b.t. buitenlandse journalisten of de informatie van ex-pats of buitenlandse bezoekers zijn al enkele initiatieven ondernomen.

M.b.t. onderwijs en wetenschap: ook initiatieven.

Misschien creatie van een fonds dat het onderwijs van alle geledingen in staat stelt om buitenlandse gastsprekers uit te nodigen (wetenschappers, diplomaten, journalisten) zodat er een directe interactie is tussen de Vlaamse en die internationale gemeenschap.

Michaël Stabenow – Journalist voor de Frankfurter Allgemeine Zeitung

3

1. Vlaanderen maakt geen goede indruk door de taalproblemen in België.
 - a) BV: men kan bij de volgende verkiezingen stemmen op Franstalige kandidaten, maar die mogen geen reclame maken -> onbegrip in Europa omdat mensen hun eigen taal niet mogen gebruiken.
 - b) Vlaanderen denkt dat men de problemen toch niet zal begrijpen en communiceert er dan ook heel slecht over, wat nóg slechter is voor het imago.
2. Er zijn buitenlandse journalisten en ze berichten ook over Vlaanderen⁵. Weinig van die journalisten spreken Nederlands, maar ze zijn er.
 - a) Een persoverzicht biedt een heel nuttig beeld van de Nederlandstalige media en de verschillende opinies die in Vlaanderen heersen. Veel journalisten lezen wel vertalingen in het Engels of Frans en komen op die manier ook in contact met de primaire bronnen.
 - b) Vanuit de Vlaamse overheid kan men buitenlandse journalisten stimuleren om Nederlands te leren door cursussen in te richten zoals het Goethe-instituut of de Alliance Française⁶. “Je moet meer van de taal kennen om de mentaliteit van de mensen te begrijpen.”
3. In het kort: Vlaanderen is een successtory, maar dat hoor je te weinig. De staatshervormingen zijn de reden waarom de regio's het zo goed doen op economisch, administratief en cultureel vlak. Er is héél veel leven, waarom wordt daar dan zo weinig over gepraat?

⁵ Bijvoorbeeld FlandersToday (www.flanderstoday.eu)

⁶ www.alliancefr.be

(spreekt in eigen naam, niet in naam van de Vlaamse regering)

1. Vlaanderens' imago bij de Europese unie is heel slecht.
 - a) Elke maatregel met enig politiek gewicht van de Vlaamse regering die betwist wordt door Franstalig België roept vragen op van de Europese commissie.
 - b) Er komen ook veel vragen van EU-parlementsliden, diplomaten van andere lidstaten en ambtenaren die voor de Europese instellingen werken. Er blijken enorm veel misverstanden te bestaan die met een beetje duiding toch op begrip kunnen rekenen.

2. Er is een groot gebrek aan kennis over België en de positie van Vlaanderen daarin.
 - a) Vertrek vanuit een grondige analyse van wat er mis is met het imago van Vlaanderen
 - Alles wat naar etnisch nationalisme ruikt, staat in een kwaad daglicht bij de EU en bij journalisten. Hou daar rekening mee!
 - Hou ook rekening met omstandigheden van andere landen: de meeste Europeanen komen uit landen met een gevestigde eenheidstaal die niet ter discussie wordt gesteld, of uit grote landen waar weinig problemen zijn met integratie op taalvlak omdat de talen van die landen zó krachtig zijn dat iedereen zich wel automatisch naar die taal plooit. Vlaanderen zit daarbij in een heel nadelige startpositie.
 - Vlaanderen zit met een heel diffuus natiegevoel.
 - Als Vlamingen in de verdediging gaan, doen ze dat te krampachtig en te weinig gecoördineerd.

3. Oplossingen
 - a) Serieus studiewerk over het hele juridische kader waarin veel van de kritiek die het imago van Vlaanderen negatief bepaalt, wordt geformuleerd.
 - Vlamingen krijgen vaak de indruk dat alle kritiek negatief is, terwijl er in het verleden al uitspraken zijn geweest van het Hof van Justitie van de EU en van het Hof voor de Mensenrechten van Straatsburg die een aantal punten van het Vlaamse beleid -zoals het territorialiteitsbeginsel- hebben ondersteund.
 - We moeten de moed hebben om op basis van stevig studiewerk een toetsing te doen aan de Europese rechtsregels. We moeten rijp genoeg zijn om een open en publiek debat aan te gaan en eventueel ook een aantal zaken te laten sneuvelen als blijkt dat die de toets van die rechtsregels niet aankunnen.
 - ✓ Dat zou moeten uitmonden in een positiebepaling, een serieus debat over wat we nu eigenlijk willen met dat imago en waar de problemen zitten. Op het niveau van het Vlaams Parlement en op het niveau van de toekomstige Vlaamse Regering. Dat moet leiden tot een sterker pro-actief beleid.
 - ✓ We zijn nog te braaf en traag in het zelf zetten van stappen in de richting van de Europese Commissie. Bijvoorbeeld: er zou kritiek geuit zijn op de 'boycot' van de verkiezingen in de rand om Brussel. Wacht niet to de EU zelf vragen stelt maar ga uitleggen dat het enkel om een symbolische actie gaat.
 - De toekomstige Vlaamse bewindslieden moeten meer systematisch aandacht hebben voor het buitenland en zich daar ook manifesteren. Nu ziet men daar nog te weinig het nut van in met als resultaat dat Vlaanderen te weinig aanwezig is op allerlei buitenlandse fora.
 - Maak werk van een serieuze cultuurstrategie. We doen van alles in het buitenland en besteden flink wat geld aan culturele uitwisselingen, maar over de band met het buitenlands beleid heerst een taboe. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat we cultuurmensen instrumentaliseren, maar we moeten werk maken van een echte strategie op dat vlak.

- We mogen niet los gaan van de realiteit in Vlaanderen: als we het beeld willen projecteren van een progressief en open Vlaanderen moeten we eerst de putten in de autowegen dempen.
4. In het kort: ik hoop dat de volgende Vlaamse regering zich beter bewust is van het enorme belang van een constante aandacht voor het Europese en internationale gebeuren. Het zou heel handig zijn als er één minister voor buitenlands beleid is, maar als dat niet kan moet elke minister van die Vlaamse regering zich bewust zijn van het feit dat hij ook verantwoordelijk is voor het buitenlandse beleid. Iedereen moet zich bewust zijn van het enorme belang van het buitenland voor Vlaanderen.

Walter Thiebaut – Voorzitter van Vlamingen in de Wereld

1. Het uitwerkingspatroon van publieksdiplomatie is helemaal verouderd. Als men vroeger naar het buitenland ging betekende dat vaak dat de band met het land verbroken werd. Nu niet meer: door transport, internet, stemrecht -ook in het buitenland- blijft de band sterk. (ViW is trouwens voorstander van vertegenwoordiging van uitgeweken Vlamingen in het parlement)
2. De Vlaamse diaspora is heel klein: er wonen ongeveer 500.000 Belgen in het buitenland, waarvan 250 000 Vlamingen. Dat is heel weinig. Vlamingen zijn een klein volk, maak dus efficiënt gebruik van publieksdiplomatie. ViW wil daar ook aan bijdragen.
3. ViW heeft een enquête gehouden bij haar leden: op 15 mei zal de vereniging haar bevindingen meedelen aan de Vlaamse Regering om op die manier bij te dragen aan Publieksdiplomatie. Minister-President Peeters heeft ook gezegd bij de opening van het Vlaams Huis in New-York en in Madrid dat de rol van ViW pertinent is.
4. Een probleem voor de vorm van de Vlaamse publieksdiplomatie is dat de federale overheid de institutionele realiteit van België te weinig uitdraagt (cfr Karel de Gucht)
5. Er is nood aan rechtsvergelijkende studies
 - a) Typisch Belgische problemen zijn niet moeilijk uit te leggen aan buitenlanders als je het kan doen met een voorbeeld waar ze mee bekend zijn: als je bijvoorbeeld BHV moet uitleggen aan een Amerikaan kan je de vergelijking trekken met Washington D.C. en Maryland.
6. Vlaams imago in het buitenland is inderdaad niet goed. Er is een dual beeld:
 - a) Vlamingen zijn harde werkers, bourgondiërs -> positief beeld
 - b) Vlamingen zijn extreem rechts -> negatief beeld
-> dat is het beeld dat niet alleen in het buitenland leeft, maar ook in België/Vlaanderen⁷
7. In het kort: De Vlaamse regering moet een plan opstellen voor buitenlands beleid dat niet te hard gericht is op zichzelf maar waarbij Vlaanderen een leidende rol speelt in een belangrijk internationaal onderwerp. Bijvoorbeeld op het gebied van sociaal Europa: 'vrij verkeer van goederen' werkt goed, maar 'vrij verkeer van personen' blijft nog steeds moeilijk.

⁷ Verwijst naar Mia Doornaert die Karel De Gucht gelijk gaf in zijn kritiek in een artikel in De Standaard

Publieksopmerkingen/vragen

1. Ook binnen Vlaanderen is publieksdiplomatie nodig: Vlamingen weten niet meer wat Vlaanderen is of waar hun vlag voor staat -> werk eerst aan de 'basis' ("Vlamingen moeten Vlaming durven zijn")
2. "Men is minder genuanceerd in de Waalse pers dan de Vlaamse pers en minder kritisch voor Waalse problemen" -> Michaël Stabenow: er zijn twee Franstalige kwaliteitskranten (Le Soir en La Libre Belgique). Het zijn vooral de publieke opinies die verschillend zijn. Le Soir is minder kritisch, La Libre Belgique niet.
3. Publieksdiplomatie mag geen vervangstuk zijn van de officiële diplomatie, ze zijn complementair. Aan de officiële diplomatie ontbreekt één fundamenteel ding: een fatsoenlijke politieke organisatie om buitenlands beleid te voeren -> we hebben één Vlaamse minister van buitenlandse betrekkingen nodig, liefst de minister-president.
De coördinatie op dit moment loopt helemaal mis: momenteel zijn er zoveel ministers van buitenlandse beleid als er ministers zijn. (Chris Michel: "De volgende minister-president gaat normaal buitenlands beleid koppelen aan de functie van buitenlands beleid.")
4. Bij veel Vlaamse instellingen verdwijnt het prefix 'Vlaams'. Op die manier verdwijnt een manier om aan publieksdiplomatie te kunnen gaan doen. Misschien komt dat doordat beleidsmensen nog altijd een zekere angst hebben voor 'Vlaams'.